

Клич індічки

Киянин Максим Гайдук, повернувшись додому із зони бойових дій на Донбасі, страждає від посттравматичного синдрому. Його особисте життя руйнується на очах, дружина подає на розлучення, він не може працювати в оточенні людей, які не мають воєнного досвіду, і жорстоко потерпає від нервових розладів.

У пошуках зцілення герой вирушає до Бессарабії, де, за словами його загиблого бойового товариша, мешкає єдина людина, яка здатна йому допомогти,— і опиняється у вирі не менш небезпечних і складних подій, ніж ті, що йому довелося пережити у бойових обставинах...

У романі «Клич індички» використані маловідомі документальні матеріали щодо підготовки російськими спецслужбами створення так званої «Бессарабської народної республіки», яку місцеві сепаратисти планували проголосити у 2015–2016 роках. Ця операція мала розпочатися з підризу моста через Затоку, що відокремило би Бессарабію від України, а далі злочинці розраховували на військову допомогу з боку Придністров'я, Гагаузії та окупованого Криму.

ЄВГЕН СТЕБЛІВСЬКИЙ

ФАБУЛА
видавничий дім

Євген Стеблівський

КЛИЧ ІНДИЧКИ

Роман

Видавництво «Фабула»
2023

© Є. Стеблівський, текст, 2022

© ВД «Фабула», 2023

ISBN 978-617-522-098-6 (epub)

Усі права збережено.

Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якій формі без письмового дозволу власників авторських прав.

Електронна версія створена за виданням:

Стеблівський Євген

С79 Клич індички. Роман. — Харків : ВД «Фабула», 2023. — 304 с.

ISBN 978-617-522-088-7

Киянин Максим Гайдук, повернувшись додому із зони бойових дій на Донбасі, страждає від посттравматичного синдрому. Його особисте життя руйнується на очах, дружина подає на розлучення, він не може працювати в оточенні людей, які не мають воєнного досвіду, і жорстко потерпає від нервових розладів.

У пошуках зцілення герої вирушає до Бессарабії, де, за словами його загиблого бойового товариша, мешкає єдина людина, яка здатна йому допомогти,— і опиняється у вирі не менш небезпечних і складних подій, ніж ті, що йому довелося пережити у бойових обставинах...

У романі «Клич індічки» використані маловідомі документальні матеріали щодо підготовки російськими спецслужбами створення так званої «Бессарабської народної республіки», яку місцеві сепаратисти планували проголосити у 2015–2016 роках. Ця операція мала розпочатися з підризу моста через Затоку, що відокремило би Бессарабію від України, а далі злочинці розраховували на військову допомогу з боку Придністров'я, Гагаузії та окупованого Криму.

УДК 82-311.6

Шановний читачу!

Спасибі, що придбали цю книгу.

Нагадуємо, що вона є об'єктом Закону України «Про авторське і суміжні право», порушення якого карається за статтею 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав» штрафом від ста до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Повторне порушення карається штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією та знищенням всіх примірників, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення, аудіо- і відеокасет, дискет, інших носіїв інформації, обладнання та матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Кримінальне переслідування також відбувається згідно з відповідними законами країн, де зафіксовано незаконне відтворення (поширення) творів.

Книга містить криптографічний захист, що дозволяє визначити, хто є джерелом незаконного розповсюдження (відтворення) творів.

Щиро сподіваємося, що Ви з повагою поставитеся до інтелектуальної праці інших і ще раз Вам вдячні!

Усі ви — втрачене покоління.

Гертруда Стайн

Із часів Гертруди Стайн утрачені вже всі покоління. Чомусь до неї ніхто цього не помітив.

Є. С.

Не шукайте Долину, описану у цьому романі. Її не існує.

Є. С.

Аби жити по-справжньому, треба знайти силу, щоби безстрашно дивитися в обличчя смерті. Інакше скотишся в Ніщо та почнеш виконувати волю інших людей.

Є. С.

Від автора

Багато хто з нас стикнувся із жахами війни. І що в кожного на душі — не знає ніхто. Тепер, коли простуєш вулицею, навіть не здогадуєшся, кого бачиш насправді. Можливо, он той худорлявий чувак із борідкою «двохсотив» росіян у ножовому бою в торговому центрі Ворзеля. А оця гарненька дівчина лише у травні вийшла з підземель «Азовсталі»... Замисліться над цим!

Євген Стеблівський

Розділ 1

Клич індички

Уперше Макс почув його, коли включив сильний струмінь води в кухні — і водночас на вулиці заверещала сирена чиєїсь автосигналізації. Ефект від накладення цих двох звуків був настільки вражаючим, що він навіть озирнувся. Це була точна фонограма співу індички з його дитинства: клах-клах-клах-клах. У дворі баби Федори завжди гуляли з десяток чорних і білих індичок та один або два пихаті індики, які — пф-ф-ф-ф — роздували широкі груди з колючим бантиком посередині, розпускали на носі червоно-сині нарости, схожі на восьминожі мацаки — «зоплі», як їх називав дядько Володька.

Дядько Володька в дитинстві хворів на туберкульоз кісток, тому був малий на зріст, мав невеликий горб і вчив індиків танцювати під музику. Він любив співочих птахів, курей, поля і дерева, у нього виспівала фантастична

черешня, гібридна суниця, чорні помідори і солодка голландська цибуля завбільшки з кулак. Він щепив грушу на яблуню, диню на кавуни, вирощував груші-яблука, кавунні дині та величезних бройлерних індиків за допомогою саморобного інкубатора.

А вони, малі, сиділи на призьбі бабиної хати, спостерігаючи за всім цим прекрасним божевіллям, і бачили, як, наче сказане, росте й гонить навкруги них бадилля, як падають величезні груші, як танцюють індики. Дивилися і жували смачний чорний хліб із кислуватим домашнім маслом, посипаним грубою сіллю. Запивали все те ще теплим і пінним молоком від корови Марійки, яке бабуся Федора тількино видоїла в невеличке відро-дійничку. Із жахним подивом споглядали за тим, як корова — уф-уф-уф — за раз випиває велике відро води, що дядько Володька завжди лишав на лаві біля кринички грітися, доки Марійка повернеться «із череди» в сутінках. Щовечора вибігали до воріт зустрічати череду з толоки — ціла вулиця рудих, чорних, чорно-білих, жовтуватих огрядних корів, які голосно мукали, відчуваючи близькість дому, і то тут, то там відокремлювалися від стада,

повертаючи кожна у свій двір. І вони, малі, щовечора дивувалися — як саме кожна корова впізнає рідні ворота?

Шкода тільки, що згодом дядько Володька геть зовсім спився.

Максим виріс, до нього міцно приліпилось дворове прізвисько «Гай» — мабуть, через прізвище Гайдук. Бабуся давно померла, і в селі він більше не бував.

І ось зараз оте «клах-клах-клах-клах» поруч.

Це був клич дитинства, і ніщо інше.

Потім він ходив і думав — що би воно означало? Адже це точно був знак. Бо треба ж було саме тієї миті включити воду, і щоби заверещала автівка — і щоби все збіглося в ті кілька коротких миттєвостей.

Це точно не просто так.

Наступного ранку Максимові принесли повістку з військкомату.

Розділ 2

Generation «X»

Наше покоління — ватага лузерів. У Гая не було жодного ровесника — однокласника, одногрупника чи просто приятеля з вулиці — який би став великим начальником. І це беручи до уваги ненайгірше оточення: батько — із середньої ланки начальства, а сам Гай — золотий медаліст і взагалі «у фаворі». Як зазначено у знаменитому совковому фільмі: «Все вже вкрадене до нас!»

На думку Вільяма Штрауса, ми — це покоління «X», що йде відразу за «поколінням пепсі». А «пепсі» свого часу змінили «бєбі-бумєрів»^{1}.

Коли Гай із ровесниками підростали — «бєбі-бумєри» вже допилювали країну. Дядьки, яким сьогодні за шістьдесят, тоді були секретарями райкомів, директорами заводів і головами колгоспів. На багатьох убитих підприємствах вони досі лишаяються директорами: розібрані на брухт, орендовані-переорендовані під склади та офіси, ці скелети корпусів і залишки обладнання все ще дають непоганий прибуток двом-трьом особам. Хоча колись давали роботу десяткам тисяч людей.

— Я всі ці заводи у сімдесятих будував, а тепер я ж їх і розбираю! — казав Гаєві старий єврей Борис Маліч, керівник компанії «Міськкомбуд». — Бо лише в мене залишились стотонні крани! Вони свої крани — й ті просрали, порізали на брухт. Нема навіть чим розібрати...

Із цими словами Маліч поставив Гаю печатку і підпис у фіктивній довідці про працевлаштування — «за знайомством».

Країну дерибанили партійці та менти пліч-о-пліч із бандитами, а з ними — «червоні директори». Але Гай із знайомими хлопцями, дослухаючись до виття потужних «болгарок», за допомогою яких розпилювали обладнання, філософськи споглядали з вікна шкільного класу чи інститутської аудиторії за колонами вантажівок із чорним та

кольоровим брухтом — ще не здогадувалися, що чують тоскний голос власного спаскудженого майбутнього.

Найметкіші з його приятелів тоді кинули навчання і ломанулися до Польщі. Хтось добре заробив на запчастинах і «Снікерах». Найрозумніші возили не шмаття, а упаковку, кондиціонери, водопровідні та каналізаційні труби, а згодом повідкривали власні дрібні бізнеси.

Гаю та іншим студентам у той час було милостиво дозволено замість переддипломної практики подавати липові «справки про трудовлаштування» від будь-якого заводу чи підприємства — і вони, дурні, тому несказанно раділи. Бо отримати таку довідку ставало все важче, із роботою почалися проблеми. Найгірше, що спромоглися зробити тодішні «реформатори»,— це зламати хай і кострубатий, але більш-менш налагоджений механізм розподілу праці.

На заводі, де Гай мав проходити практику, інженери вже пів року не отримували жодної копійки. Він паяв якийсь генератор, але клята схема категорично відмовлялася працювати, хоча він усе робив як належало.

На п'ятий день марних намагань Гай не витримав і звернувся до «ведучого консультанта».

Голодні та обідрані, місяцями не стрижені, штатні інженери сиділи гуртом у лабораторії, шукаючи в довідниках посилення на адреси конструкторських бюро в Німеччині — із метою задешево продати їм щось із секретних військовий розробок.

— А, та тут половина деталей браковані! — радісно проіржав головний інженер Забурунніков на його запитання.

— А як... як відрізнити браковані від небракованих? — спитав Гай.

— А ніяк! Ставиш на плату, якщо не працює — значить, бракована! — так само жваво пояснив Забурунніков.

— Але... їх же тут десятки. Як дізнатися, яка саме?..

— Підбором, синку, підбором. Іди вже, не заважай, ми тут працюємо!

Гай плюнув, вийшов із цеху і викинув той клятий генератор на смітник.

Липовий папірець він усе одно отримав, а працювати пішов... репортером у редакцію щоденної газети. День у день через три місяці після захисту диплома інженера-електронника. Тоді йому навіть не згадувалися слова старого Маліча про те, що їм, тим самим «іксам», невдовзі гукнеться головний наслідок «реформ»: крах розподілу праці.

Робота спершу видалася цікавою. Гай кілька років поспіль вів розділ кримінальної хроніки, вдосталь надивившись за цей час на вслякого штибу бандюків, кидал, браконьєрів та продажних ментів. Потім йому обридло жебрати, до того ж він розпочав зустрічатися з журналісткою Олею. Щоби заробити на подарунки та посиденьки в нічних клубах довелося звільнитися з редакції і почати заробляти, як і більшість однолітків,— торгівлею. Із часом отримав підвищення — був призначений менеджером із продажів. Розбагатіти не розбагатів, але придбав уживану автівку, дачний вагончик на березі річки та невеличку квартирку у «спальнику». Потім гримнула чергова криза, і заробітки щезли — разом з Олею. За її висловом — «не зійшлися характерами». Дивно, але до кризи начебто сходилися. Добре хоч не одружився. Бо хлопці, які наважилися завести сім'ї та взяли іпотеку,— і досі бомжують.

Зубожілий і роздратований народ бунтував, один за одним покотилися мітинги та революції. У подіях на Майдані Гай не брав участі, бо мав на той час нормальну роботу і вважав, що в тому немає сенсу. Причини революцій, як завжди, криються в економіці. Це те саме, як і з жінками: брак грошей безперечно загострює політичні та національні розбіжності. А потім...

Потім покоління «Х» рушило на війну...

Розділ 3

Гай. «Семечкі»

...Я щоночі прокручую ту ситуацію і думаю, що треба було все робити інакше. І Бодя був би живий. Якби ми уважніше обдивлялись околиці і першими помітили сепарів. Якби викопали хоч маленький шанець. Або якби залягли десь у ярку. Я ж був старшим за званням. Досвідченішим. І воював уже кілька місяців. Я мусив наказати. Але із часом до небезпеки звикаєш. Ми думали, що засядемо ненадовго.

Коли я згадую про це, мене проймає піт, серце починає працювати з переборами. Дихання прискорюється. Парамедик Юля Паславська сказала, що це тахікардія, і в моєму випадку — це нормально.

Кажуть, цинкова труна з тілом важить двісті кілограмів. Звідти і назва «двохсотий». І документ про загиблого в Афгані також проходив під кодовою поміткою «200».

Коли ми привезли Бодю додому, його батько вийшов надвір із сокирою, щоби прорубати діру у цинку. Він не вірив, що всередині — Бодя. Мовляв, привезли когось іншого. Я не міг заперечити, хоча він усе одно не впізнав би сина. Бодю і Лукаша сепари віддали аж у вересні українському «Чорному тюльпану»^{2}. Точніше — те, що від них залишилось. Ілійка і Лютого взагалі не знайшли — мабуть, розтягнули собаки. Я сам показав хлопцям із «Тюльпана» ту посадку під Многопіллям...

Після того як Бодю закопали, ми разом із «Правим сектором» дали салют зі своїх «калашматів». А потім я не пішов до Боді додому. Тишком повернувся на цвинтар і ліг на землі біля його могили. Мені було дуже паршиво. Мабуть, я так там і заснув. А перед тим чомусь згадав, як Бодя в останній день мріяв знайти китайця на ймення Хо Ші — і спитати його, як жити далі.

— Я тобі знайду того китайця,— прошепотів я, лежачи біля могили.

Не знаю, навіщо. Мабуть, то було єдине, що я міг тепер зробити для Боді.

Проспав я, мабуть, довго. Розбудила мене сестра Боді, яка прийшла на кладовище шукати мене. Але я нічого не їв і не пив у них удома. Просто не міг. Я не їв і не пив ще добу, аж доки ми не виїхали на «нуль». Лише дорогою у «воронку» випив трохи води.

• • •

Останнім часом Бодя постійно тягав із собою величезний пакет із насінням. То було звичайне соняшникове насіння — «семечкі», як його називають тут, на Донбасі. Та й узагалі на українському Сході. На війні насіння завжди багато. Всі соняшникові поля стоять неприбрані, звідти часом з'являються сепари. Місцеві смажать насіння на пательнях, його запас є в кожній хаті. Смажене воно дуже смачне. А це було взагалі смачніше — велике, повне, у білу смужку, хрустке і добре просмажене.

— Нащо тобі стільки? — питався я.

— А от побачиш. Ще й собі проситимеш!

Насіння, дійсно, трохи тамує голод. Це ми зрозуміли, коли припинилось постачання. Ми залишились без припасів. Бодін пакет рятував нас уже другу добу. Добре, що є хлібина і трохи води. Воду ми економимо. Забули вже, коли і вмивалися.

Ми з Бодою сидимо на «точці» в кінці лісопосадки. Тут наш пост, але про нас, схоже, забули. Кілька дерев оточують невелику галявинку, надаючи трохи тіні. У рації сіли акумулятори. Мобільники вже добу як не працюють, «Київстар» геть зник. Кажуть, росіяни глушать ці частоти.

Був пізній ранок — десь під одинадцятку. Ми вмостилися в тіні під деревами і спостерігали за дорогою, що жовтіла попід «зеленкою». Далі рясніли соняшники. Подекуди вони вже відцвіли та почорніли, тож підкреслювали обрій сумною траурною рамкою. Гаряче дихав із

полів спекотний день. У високому небі — ані хмаринки. Над вухом дзижчать нахабні гедзі. Вони нас остаточно дістали. На Донбасі ночі холодні і влітку, тому від тепла ми поки що розкошуємо. Але за якусь годину від спеки вже не сховатися.

Бодя трохи втамував голод насінням, а тоді знічев'я витяг із кишені колоду карт. Ті карти якісь незвичайні, він їх постійно тримає при собі. Каже:

— Збий.

Я зняв кілька карт. Бодя взяв наступну, довго дивився, нарешті спохмурнів.

— Що там? — спитав я.

— Та так, нічого особливого.

Я встигаю помітити зображення на карті: лежачий чоловічок, у спині якого стирчить купа довгих мечів — мабуть, штук із десять.

Бодя сховав карти назад у кишеню.

Хвилин за двадцять до нас повернулися Лукаш, Ілійко й Лютий. Принесли погані звістки. Скрізь насідають росіяни. З Ілійком ми в одному взводі від самого початку. Він родом із Черкас, запальний, але цілком надійний хлопець.

Бодя з голодухи знову взявся лузати насіння. По шматку хліба на сніданок ми вже з'їли, але цього замало. Від міцного запаху смажених «семечок» у мене аж засмоктало під ложечкою. Дорогою повз нас пробіг невеликий рудий песик. Звідки він тут узявся? Адже найближче село — Многопілля — за кілька кілометрів звідсіля.

Я простягнув руку до Бодіного пакета.

І водночас почув тьохкання «пльотки»^{3}.

За мить у дерева влупив заряд «мухи»^{4}, а навколо завили рикошети.

Я схопив Бодю за руку й раптом побачив його широко розплющені очі. Із губ ще обсипалися лушпайки насіння — а з діри у скроні на плече виповзала темна маса. Густа кров — точно, як теляча печінка. Ніколи не думав, що кров бува такою. Мені стало погано.

А наступної секунди мене підняло і шваркнуло об стовбур дерева...

• • •

Бодя, Бодя... Казав же йому — не прикурюй від свічки, погана прикмета. А він тільки сміявся...

За мить ударили з усіх боків. 82-міліметрова міна — підступна штука. Вона викосює навіть траву у зоні враження. Коли чуєш її виття, то вже не встигаєш сховатися. Коли перший десяток мін вибухнув, троцачи дерева осколками, я вже майже втратив різкість в очах. Спромігся тільки якось переповзти з посадки в соняшник, доки увагу росіян відволікало щось інше. Вони не стали зачищати «зеленку», інакше мене б там і поклали. Десь віддалік, за полем, раптово спалахнула стрілянина — мабуть, проривалися з оточення наші хлопці.

За годину я повернувся. Лукаш... Ілійко... Лютий...

Мене вивернуло ледве не на труп Ілійка. Голови як і не було. Впізнав я його лише за «арафаткою», закрученою навколо голої плечової кістки. Те, що від них залишилось, і досі в мене перед очима. Судоми викручували нутроці, у голові ревів дзвін, усе навколо колихалося і пливло.

Дорогою тяглися все нові та нові ворожі підрозділи. Росіяни деінде забрідали в посадку, і мені довелося покинути хлопців. Їх розірвало на шмаття — пряме влучення. Мене врятувало лише те, що ми з Бодєю опинилися за пагорбком. Бодя і досі сидів там, наче живий.

Кілька годин я пробирався посадкою, потім відсиджувався у полі, бачив і чув, як росіяни дострілювали наших хлопців. Від страху

й ненависті мене просто скручувало.

Розділ 4

Сон

У ту першу льодяну ніч у посадці під Іловайськом мене врятував сон.

Тремтячи від крижаної донбаської стужі, я не міг заснути через спомини про чорну кров і загибель хлопців та відчуття смертельної небезпеки і цілковитої невідомості. Часом мені здавалося, що наступної хвилини я збожеволю. Мене всього тіпало. Сяк-так укрившись посіченим осколками гіллям, приблизно годині о третій я нарешті забувся тривожним і чутким сном.

Лише під самий ранок я трохи розслабився і відчув теплу хвилю довіри і спокою.

Бо вві сні знову ловив чорну кішку...

...Її звали Луїза — ось таке незвичайне ім'я. Я не пам'ятаю тієї хвилини, коли вперше її побачив. Мабуть, спочатку вона мене не вразила — ну, дівчина й дівчина, яких навколо десятки. Але ж потім...

Ми з батьком тоді відпочивали на Черкащині в містечку, що ховалося у видолинку серед соснових лісів біля річки Тікич. Вони — дядя Ваня із сім'єю — також приїжджали до містечка щоліта, гостили день-два у баби Келі, а потім збирали речі у стареньку зелену «Ниву» й мчали на Тікич — у лісовий тупик поруч із пляжем, де розкидали намети і жили два-три тижні біля самої річки.

Пам'ятаю, як батько дивувався щоразу: адже їм із Кривого Рогу ближче до моря, ніж до нашого Тікича. То ж справжнє море, не якась там річечка! Натомість вони з року в рік уперто поверталися на цілий місяць у наші сосняки — «подихати воздухом».

У попередні роки я їх майже й не помічав, але саме цього разу вони гостювали у нас — у дідівській хаті. І першого ж вечора ми з Луїзою нудились за столом разом із батьками, а потім нишком утікли шукати Жужу — чорну Луїзину кішку, яка постійно зникала.

Пам'ятаю, що шукали ми цю Жужу саме там, де Луїза жила з батьками в наметі на узліссі поруч із зеленою «Нивою». Ми разом бігали затишними лісовими доріжками, і земля м'яко піддавалася під нашими ногами. І є якийсь дивний збіг у тому, що саме на тих лісових доріжках біля Тікича я через кілька років зустрів ще одну біляву і світлооку дівчинку, яка стала моїм дивним, стражденним і світлим першим коханням.

Під час пошуків чорної як смоль Жужі ми з Луїзою і подружилися. Я вперше в житті відчув божественний сенс спілкування із вродливою жінкою. Це було ніби раптовий удар блискавки і водночас як м'яка хвиля ніжного спокою, якими віяло від цієї дівчини, відчуття доброзичливості, тепла й ніжності. Ми вже набігалися і сиділи у присмерку під нашою липою. Вона розмовляла зі мною м'яко, чуттєво, звертаючись до мене зблизька і заглядаючи в очі, інколи навіть торкалася мене рукою. Від цих дотиків по всьому моему тілу розливалось солодке тепло. Я тупив, червонів, запинався, але був готовий виконати найменші її бажання — і це Луїзі точно подобалося. Я збирав для неї волошки, лазив на чуже поле за кукурудзою, всіляко демонстрував лицарські чесноти і благородство, а також знов і знов шукав у заростях, за вуликами чи листами шиферу злющу та недовірливу Жужу.

Якогось дня ми з Луїзою ходили на пляж. Спливло вже багато років, і пам'ять не зберегла всіх подробиць: були ми лише вдвох чи з батьками, чи купалися ми разом із нею, і чи торкався я її тіла. Я лише гостро пам'ятаю, як ми поверталися з нею додому дорогою, що проходила поруч із

кукурудзяним полем — і весь час розмовляли. Вона щось запитувала, сміялась, очі її чуттєво блищали, а я почувався дуже дивно — наче щойно набув здатності захистити її від усього світу.

За ці кілька днів я геть змінився всередині себе.

Інколи пам'ять видає іншу згадку: я знову шукаю ту клятву кішку — але знаю, що прагну солодкої нагороди. Бо коли дівчина гладила свою улюблену, всоте знайдену Жужечку, ніжно й ласкаво промовляючи до неї — наші гарячі руки торкалися, і вона довго не забирала своєї руки...

Не пам'ятаю, скільки я мав тоді років. Мабуть, мені ще не було і п'ятнадцяти — але, здається, я тоді закохався вперше. Хоча й не признавався собі у цьому. І з подивом відзначаю — не признався й досі.

Я пам'ятаю останній вечір їхнього гостювання і ту невимовну тугу, що відчував перед від'їздом Луїзи. Ми довго розмовляли на ганку в темряві, вона торкалася мене ніжним плечем, а я хотів лише одного — щоби вечір цей ніколи не скінчився.

Але невдовзі нас покликали спати, потім настав ранок, і я, збентежений, стояв під нашою липою і дивився, як від'їжджає зелена «Нива». Луїза махала мені з вікна машини. Цієї миті з дерева упав дивний покручений лист — просто мені за комір, від чого вся шия і плече вкрилися якимись червоними пухирями, що безслідно зникли за кілька годин після її від'їзду. Втім, того дня я почувався недобре й навіть деякий час провалявся в ліжку.

Наступного року баба Келя померла, вибухнула якась чергова криза, і ті наші далекі родичі на відпочинок більше не приїжджали. Пізніше батько зрідка щось розповідав про дядю Ваню, побіжно згадував ім'я Луїза — мовляв, закінчила інститут, вийшла заміж, народила дівчинку — мабуть, таку ж вродливу й незвичайну, як і сама. Звісно ж — у вродливих жінок найчастіше народжуються саме дівчатка. Я інколи намагався уявити як Луїза там у себе живе, хто поруч із нею, і чи щаслива вона. Адже і я міг би стати кимось важливим для неї, якби ми бачилися ще і ще. Інколи мені ставало цікаво: а чи пам'ятає вона ті літні дні так, як я? Чи не забула моє ім'я? Але напад цікавості швидко минав, і я знову надовго забував про неї — щоби за кілька місяців згадати знову.

Неспроста ж мені й досі подобаються біляві світлоокі жінки. Дивно, чому в ту найважчу в житті ніч мені не наснилася моя дружина?

Луїза мала зелені очі...

...Я прокинувся в лісосмузі під Іловайськом від далекої кулеметної черги. Відчуття тепла й ніжного спокою ще переповнювало мене. Водночас тупо боліла голова, але я вже міг думати і твердо вірив, що дістануся до своїх. Жіноча сила й тепло врятували мене. Дякую тобі, Луїзо!

І досі не маю гадки, як я, контужений, провів наступні три доби. Без їжі, питної води, замерзаючи крижаними ночами так, що здавалося — ось-ось зупиниться серце. Інколи я майже скаженів від болю в голові, але продовжував рухатися, інтуїтивно тримаючи курс на південь. Їв хробаків, злизував із листя росу. А ночами знову шукав чорну кішку.

Десь біля Волновахи я наштовхнувся на наших — і лише тоді знепритомнів.

Розділ 5

ПТСР

Ось ви ходите серед людей — і не підозрюєте, що якась незначна дрібниця — річ, звук, запах — може пробудити у знайомій та абсолютно зовні нормальній людині звіра!

Мене перемикало від запаху соняшникового насіння. Від вигляду соняшників.

Тому я і поїхав туди, де не вирощують соняшники,— до боліт.

ПТСР — це скорочений діагноз: посттравматичний синдром або розлад. Його ще називають «в'єтнамським» — через те, що вперше він був виявлений серед ветеранів В'єтнамської війни. Потім був «афганський синдром», тоді — «карабахський», «придністровський», «чеченський». А наразі — наш рідний, «донбаський». Хоча лікарі кажуть, що перші згадки про психічні відхилення у воїнів можна знайти в текстах, створених ще за часів війни греків із троянцями. А приблизно сотню років тому людям, які вижили після залізничних катастроф, ставили діагноз: «залізничний хребет». Бо лікарі вважали, що істеричний стан пацієнтів якимось пов'язаний зі струсом спинного мозку від жахливого удару.

Як казала наша парамедикіння Юля «Гавана»: «ПТСР — це враження найголовнішого нерва». Звідси напади шаленого страху, соціальна безпомічність та депресії. Схоже, Гавана знала, що каже, бо повернула до життя десятки наших бійців.

Розповідають, що один колишній солдат втрачав контроль над собою, ледве почувши запах мигдальних тістечок. Запах мигдалю нагадував йому запах вибухівки.

Нічні кошмари, збудження, нескінченне повторення в уяві жахливих картин — ось що таке ПТСР. Мене, скажімо, перемикає, коли поруч плаче дитина. Коли хтось на когось кричить. Коли реве мотор байка. Коли я відчуваю запах зварювання — паленої окалини, розпеченого заліза, наче після вибуху. Перші місяці після повернення я боявся спати. А коли засинав, то спав уривчасто, час від часу просинаючись геть у поту. Дружина почала мене

боятися.

— Ти цілу ніч щось вигукуєш і скрегочеш зубами! Через тебе я не можу виспатися. Це просто жах!

Я забув про свої хобі. Забув про друзів — бо перестав їх розуміти. Намагаючись заспокоїтися, почав пити.

Спершу в мене було відчуття, ніби я десь на «одичці», чи, може, трохи далі від «нуля». На якійсь не дуже безпечній тилівій базі, до якої будь-коли може наблизитися сепарська ДРГ. Удень все було більш-менш нормально, але не вночі. Тільки заплющуєш очі — аж ось він, запліжаний польовий шлях, «зеленка» та чорна стіна соняшників. Що намагається тебе поглинути.

Інколи це було обличчя Боді, Лукаша чи Ілійка. Або та кривава каша, що від них залишилася. Тоді я підводився і йшов на кухню — курити.

Потім це стало потроху минати. Але якось я поїхав на дачу до друзів, а Іра приєдналася до нас уже ввечері — після роботи. Ми довго сиділи на веранді, пили пиво. Потім піднялися нагору спати. Після пива я швидко заснув, а згодом прокинувся від гучних вибухів сусідського феєрверку.

Спросоння я побачив перед собою намета, десь гримнуло знову, і дерева за вікном наче лизнув язик полум'я. Я миттю скотився на підлогу, гарячково шукаючи автомат, каску і бронік. Яких ніде не було.

— Кепе,— неголосно покликав я. Потім уже голосніше: — Кепе!

Потім по-пластунськи швидко перетнув кімнату від стіни до стіни, намагаючись намацати стінку намету, який тільки-но бачив просто перед собою. Намету теж не було. Що зі мною? Зброї нема, броніка нема. Де хлопці? Всі загинули?! Зараз сюди зайдуть сепари...

Надворі знову гупнуло, і десь угорі зачастили розриви. «Град» працює?

— Кепе!!! — заволав я щосили.

Раптом почувся голос Ірини:

— Що сталося? Ти де? Що ти там робиш?

За хвилину в кімнаті спалахнуло світло.

Трохи опам'ятавшись, я виявив себе в кутку. Я лежав, щільно притиснувшись до підлоги і закривши потилицю обома руками. Долоні були геть у пухнастому пилові, що я повигрібав із-під ліжка в пошуках зброї...

Наступної ночі Ірина перебралася на канапу.

Розділ 6

Ірина

Вона не хотіла, щоби я йшов воювати.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ